

פרשת בא – הרב יהודה דהן

החדש הזה לכם

כמעט כולם מכירים את דברי רש"י (בשם המדרש) הראשונים על התורה :

“אמר רבי יצחק לא היה צריך להתחיל [את] התורה אלא (שמות יב ב) מהחודש הזה לכם, שהיא מצוה ראשונה שנצטוו [בה] ישראל, ומה טעם פתח בבראשית, משום (תהלים קיא ו) כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים”

גם אם הבנו מדברי רבי יצחק אלו מדוע אכן פתחה התורה במעשה בראשית, לא קיבלנו הסבר מדוע המצווה הראשונה שנצטוו בה ישראל בפרשתנו היא מצוות קידוש החודש? מה מיוחד בה שנתן לה את המקום החשוב של המצווה הראשונה שנצטוו בה ישראל?

בפרשתנו, פרשת בא מתרחשת יציאת מצריים. יציאת מצריים היא אולי האירוע הכביר ביותר בתולדותיו של עם ישראל. ההלכה היהודית נתנה מקום מאד מרכזי לחקיקת הזכרון של יציאת מצרים לדורות עולם. הרמב"ן בדרשתו לראש השנה מסביר שגם מניין החודשים מניסן נועד לשרת מטרה גדולה זו של זכרון יציאת מצרים, ובאמת נראה שיותר מכל פעולה או ריטואל נקודתי לזכרון יציאת מצריים עצם השתתת כל לוח השנה סביב הציר של יציאת מעגנת את לידת עם ישראל בגאולת מצרים בתודעה הלאומית.

משמעות נוספת שניתן למצוא במצוה זו קשורה עם השינוי המעמדי של עם ישראל בעקבות היציאה ממצרים: מעבדות לחירות. לעומת העבד שזמנו ועתותיו לא בידו, אחד הסממנים המרכזיים של בן חורין הוא האחריות שלו על ניהול הזמן והבחירה כיצד לממש את הכוחות הטמונים בו, זאת. לכן אך טבעי ומתאים שהמצוה הראשונה שמופיעה עם היציאה לחירות היא המודעות לממד הזמן ולאחריות עליו.

ניתן להעמיק עוד ולמצוא שמעבר לקשר של ממד הזמן למעבר מעבדות לחירות באופן כללי, ישנה משמעות נוספת הקשורה דווקא לעם ישראל ולבשורה שהוא מביא עמו ביציאת מצרים. סיפור יציאת מצרים הוא הרבה מעבר לאתוס לאומי של הפיכת עם עבדים לעם חופשי. סיפור זה בא לבשר לעולם כולו את ההופעה של הכוחות האלווקיים בעולם מעבר לסדרי הטבע וחוקיו. העולם החומרי נתפס בעיני בני אדם כקשיח וכבול במצרי חוקי הטבע. ובדיוק בנקודה הזו נולד עם שעניינו המיוחד לגלות את היכולת של האנושות לגעת באינסוף האלוקי ולקלוט אותו אל תוך חייה. חוקיות הטבעית של עולם החומר מבטאת קביעות ואילו המחזוריות של הארת הלבנה מבטאת את יכולת ההתחדשות שמנכיחה את תודעת הניסיות והאינסוף שנמצא בתוך עולם הטבע.

עם כזה שמבקש להתחדש ולהתקדש יוצא ממצרים אל ארץ המיוחדת לו וממתינה לו בסבלנות מתחילת מעשה בראשית ותשמש לו כמקום הגידול וההופעה המלאה בחינת ומי כעמך כישׂראל גוי אחד בארץ. אך לא רק מקום נתייחד לעם מופלא זה אלא גם זמן משלו. החודש הזה לכם. ראשון הוא לכם. לפי מובן זה מצוות קידוש החודש איננה רק משמשת כציר זכרון לגאולת מצרים או כנגזרת ערכית מאירוע היציאה לחירות אלא גם משקפת את התוכן הפנימי של מגמת יציאת מצרים: היכולת של האנושות להתחדש ולהופיע קדושה בתוך ממדי העולם הזה. ישראל מקדשים את הזמנים. נדמה ששלוש התשובות שהובאו כאן יכולים להשלב ולהשלים זו את זו להנהיר יחד את תופעת ראשוניותה של מצוות קידוש החודש.